

**T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN
DEĞER SİSTEMLERİ VE SORUN ÇÖZMEDEKİ
YETERLİLİKLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Betül BALCIOĞLU

79809

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

KOCAELİ-1998

**T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN
DEĞER SİSTEMLERİ VE SORUN ÇÖZMEDEKİ
YETERLİLİKLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Betül BALCIOĞLU

**Danışman
Doç. Dr. Aydın ÖZBEK**

KOCAELİ-1998

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	6
2.1. Değerler Hakkında Genel Bilgiler	6
2.1.1. Değerlerin Ayırımı ve Düzenlenmesi	7
2.2. Sorun Çözme Hakkında Genel Bilgiler	8
2.2.1. Sorun Çözme Davranışı	10
2.2.2. Sorun Çözmedeki Aşamalar	10
2.2.3. Altı Aşamada Sorun Çözme	11
2.2.4. Sorun Çözmenin Pratik Dayanakları	12
2.2.5. Sorun Çözme Yeteneğinin Gelişimi	12
2.2.6. Sorun Çözmede Bireysel Etkenler	13
2.2.7. Sorun Çözmede Yaratıcılık	14
2.2.8. Sorun Çözmeye İlişkin Kuramlar	15
2.2.8.1. John Dewey'in Yaratıcı Sorun Çözme Modeli	15
2.2.8.2. Karl Popper ve Sorun Çözme	16
2.2.8.3. Thomas Kuhn ve Paradigma	16
2.2.8.4. Alex Osborn'un Sorun Çözme Kuramı	17
2.2.8.5. Niels Bohr ve Parçacık Kuramı	18
2.3. Beden Eğitimi ve Spor Hakkında Genel Bilgiler	19
2.3.1. Beden Eğitimi	19
2.3.2. Spor	20
2.3.3. Beden Eğitimi ve Sporun Genel Amaçları	21
2.3.3.1. Kişisel Yönden	21
2.3.3.2. Sosyal Yönden	21
2.3.3.3. Ekonomik Yönden	21
2.3.4. Sporun Özellikleri	21
2.3.4.1. Sporun Çeşitliliği	21
2.3.4.2. Sporun Değişkenliği	21
2.3.4.3. Spor Yapmanın Niteliği	22
2.3.5. Sporda Yaratıcı Düşünce	22
2.3.6. Sporda Sorun Çözme Düşüncesi	23
3. MATERYAL ve METOD	24
4. BULGULAR	26
5. TARTIŞMA ve SONUÇLAR	37
6. ÖZET	41
7. KAYNAKLAR	42

1. GİRİŞ

İnsanlık ve uygarlık tarihinin değişmeyen tek temel kavramı değişimdir. Yaşantılan çağ bir değişim çağıdır. Teknik gelişmelerin büyük bir hızla ilerlediği dünyadaki değişimlere uyum sağlayabilmek ancak bireylerin sorun çözümede gösterecekleri yaratıcı düşünme yeteneklerinden ve değerlerinden yararlanılmasıyla mümkün olabilir.

Her insanda, çocukluk ve gençlik çağındaki gelişme ve çatışmaların yarattığı kaygı, tedirginlik ve bilgi birikiminden kaynaklanan yaratıcılık vardır. (1)

İnsan, doğa karşısındaki güçsüzlüğünü gidermek ve yaşamını sürdürebilmek için toplu halde yaşamak zorunda kalmıştır. Toplu halde doğayla mücadele ederken de hem kendini hem de doğayı değiştirmiştir. Bu toplu yaşayışın düzenli ve uyum içinde sürdürülebilmesi için ortak davranış biçimleri, töre, gelenek, ahlak ve din gibi değer sistemleri ve toplumsal kurumlar oluşturulmuştur. Toplumdan topluma ve aynı toplum içinde zamanla değişen bu ortak davranış ve değerler nesnel bir gerçeklik olarak bireyi kuşatır. (1)

Spor, insanlık tarihinin başlangıcına kadar uzanan bir geçmişe sahip olup, toplumsal yaşantımızın vazgeçilmez bir olgusudur. Bu olgu günümüzde, özellikle sanayinin hızlı gelişimi, yoğun kentleşme, işbölümü, serbest zaman artışı gibi temel toplumsal değişimlere bağlı olarak yeni bir anlam ve içerik kazanmıştır. Bireyin eğitimi, dolayısıyla toplumun kültürel yapısını etkileyen spor çok değişik ilgi alanlarının uğraşısını içermektedir. Çağdaş dünyamızda spor, gerek yarışma ve performansa dönük olarak, gerekse sağlıklı bir yaşam elde etmek, eğlenmek ve toplumsal bağları güçlendirmek amacıyla yapılmaktadır. Böylece çok boyutlu bir eylem biçimi olarak karşımıza çıkan sporu birçok bilim dalı kendine özgü kavram, bilimsel model ve yöntemlerle incelemektedir. Bu bağlamda dünya sporundaki ilerlemeler hızla devam ederken ülkemizde de spora verilen önem son yıllarda daha da belirginleşmiştir.

Sporda kazanılan uluslararası başarılar, insanların günlük yaşamında ve moral düzeyinde oldukça önemli bir değer taşır hale gelmiştir. "Spor bir toplumun aynasıdır" sözü hiç de yersiz kullanılmış bir söz değildir. Bu nedenle bir ülkenin sporda başarılı olabilmesi, o toplumun ekonomik gelişmişliği ile birlikte eğitim alanında ve teknolojik yönde ilerlemesine de bağlı olmaktadır. (2)

Spor, uluslararası ilişkilerin sağlanması ve barışın korunmasında da büyük önem taşımaktadır. Uluslararası alanda elde edilen sportif başarılar, ülkenin pazar ekonomisine girmesinde etkin bir rol oynamaktadır.

Spor yolu ile ilişkilerini geliştiren ülkelerin katı düzen ayrılıkları dışında kalan sorunları spor adamları ve sporcular yolu ile çözdükleri ve belli sorunların çözümünde belirli aşamalar kaydettikleri görülmüştür. (3)

Ülkemizde kültürel değerler açısından bakıldığında sporun oldukça önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Bazı spor dalları yüksek bir iletişim değerine sahiptir. Özellikle bedensel temasın olduğu spor dallarında bu daha da belirgindir. (4)

Spor, hem bir zevk hem de sağlık ve ahlak açısından değer taşımaktadır. (5) Sporla uğraşan bireyin toplumsal değerlere olan bağlılığı üst düzeyde olmaktadır. Ayrıca spor, madalyaların ve kupaların ötesinde topluma disiplini, kurallara saygıyı ve sosyal barışa inanmış fertleri kazandırır. Bu öyle bir toplum ki ekonomide, sanatta, edebiyatta, politikada ve her alanda daha yaratıcı, daha dinamik, daha barışçı ve daha birliktedir. (6)

Beden eğitimi ve sporda öğrencinin sahip olduğu değerler ve yaratıcılığı büyük önem taşımaktadır. Öğrencilerin karşılaştığı sorunların bazıları yalın işlem ve eylemlerle çözülebilir, bazıları da oldukça yoğun bir düşünme ile çözülebilir; bazıları ise öğrencinin sahip olduğu yeteneklerle çözülebilir. (7) Üniversitelerin Beden Eğitimi ve Spor Bölümler'inde uygulamalı ve teorik olarak okutulan dersler öğrencilerin düşünme ve sorun çözmedeki yeterliliklerini arttırarak sahip oldukları değerleri açığa çıkararak inanç ve umutlarını uygulamaya geçirme amacını taşımaktadır. Böylece, öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koyarak sorunlara getirebilecekleri çözüm yolları saptanmış olmaktadır. Her hareketin öğrenci tarafından algılanıp uygulanması öğrencinin yaratıcılığına bağlıdır. Örneğin: ritmik cimmastik, gösteri cimmastiği, halk oyunları, modern dans, ritim eğitimi v.s. gibi dersler öğrencinin yaratıcılığını ortaya koymasını sağlayan derslerdir. Bu gibi derslerde öğrencilerin gizli kalmış yaratıcılık duyguları ön plana çıkar ve belki de öğrencinin kendisinin bile bilmediği yaratıcılığı ortaya çıkmış olur. Spor, hareketin birinci derecede önemli olduğu bir davranış şeklidir. Sporda öncelikle hareket söz konusudur. Hareket, marangozlukta olduğu gibi birşeyi imal etmek değil varolan bir sorunu çözmek için yapılır. Dolayısıyla, örnek verecek olursak basketbolda oyuncuyu geçmek ve topu potaya atmak veya pas vermek bir sorun çözmedir. Sporla ilgili sorunların amaca yönelik olarak çözümlenmesinde beden ve hareket aynı anda işe karışarak eylemin bilinçli olarak yaşanmasını sağlar. Öğrenciyi rahatsız eden bu durum uygulanıp başarıldığında kişiyi rahatlatır ve sorun ortadan kalkmış olur.

Beceri gerektiren bir hareketin veya motor becerinin özelliği, hareket yapılmadan önce en azından minimal miktarda pratik yapılmasını gerektirir. Bir motor beceriyi gerçekleştiren kişi için daha önce hazırlanmadan veya sadece bir defa pratikle mükemmel yapılabilecek basit bir hareketin çok yapılması karmaşık veya zor olan bir görevdir. (8) Bu durumu ortadan kaldırmak için sorun çözme yöntemlerini kullanarak sorunları çözümlenmek mümkündür. Sorunları çözümlenen kişi kendisini rahat hisseder ve depresyona girmekten kurtulur.

Birey, kendi varoluğu ile yüzleşmek, psikolojik güçlerini kullanmak için, üzerine serpilmiş olan geleneklerin tozunu silkeleyerek kendine sunulmuş değerleri aşıp yenilerini yaratmak için kısacası yeniden kendisi olabilmek için yaratıcı kimliğinin peşine düşmelidir. (9)

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü öğrencileri, gelecekte öğretmen, spor eğitimcisi ve de daha sonraları spor yöneticisi olarak çalışacaklardır. Öğrencilerin okul yıllarında ve mesleklerinde karşılaştıkları çeşitli sorunlara karşı sorun çözme yöntemleri geliştirmeleri, yaratıcılıklarını ortaya çıkarmaları, spor karşılaşmalarında ve spor organizasyonlarında varolan değerleri iyi kullanmaları gerekmektedir. Sporun bir rekreatif değer olarak yaygınlaşması, genellikle yarışma ve kazanma amaçlı veya rekabete dayanan geleneksel spor branşlarına bağlanabilir. Sporda yeni yönelişler sporun rekreatif değerinin önemini ortaya koymaktadır. (10) Değişen koşullara göre yeni değerler yaratmalarında, bilimsel araştırma yapmalarında, sorgulamada ve yeniliklere uyum sağlamada daha başarılı olmaları için sorun çözmedeki yeterlilik düzeylerini saptamalıdırlar.

Araştırma ile toplanacak veriler özellikle;

1- Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü'nde okuyan öğrencilerin sorun çözmedeki yeterlilikleri ve değerleri incelenerek üzerinde düşünme, tartışma ve yeni araştırma olanakları yaratacaktır.

2- Öğrencilerin gelecekteki meslek hayatlarında başarılı olabilmelerinin sorun çözmedeki yeterlilikleri ile bağlantılı olduğunu gösterecektir.

3- Öğrencilerin beden eğitimi ve sporla ilgili sorunlara çözüm önerileri getirebilmelerinin, yaratıcı düşünme yeteneklerini kullanabilmeleriyle mümkün olabileceğini gösterecektir.

20. yüzyılda birçok sorunla karşı karşıya kalınmaktadır. Bu sorunların çözümlenmesinde bilinçli veya bilinçsiz olarak birtakım sorun çözme yöntemleri kullanılmaktadır. Çözüm üretilebilecek sorunlarda da çoğu kez şiddete

başvurulmaktadır. Bunlar da genel anlamda insanların sosyal ilişkilerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Geleceğin beden eğitimi öğretmenleri ve spor eğitimcisi olacak olan öğrencilerin pedagojik formasyon alarak insanları tanıma ve sorun çözme alanında ne kadar yaratıcı olduklarını belirlemek amacıyla sorun çözümedeki yeterliliklerini ve sahip oldukları değerleri ilişkilendirerek böyle bir araştırma yapmaya karar verilmiştir.

Araştırmamızdaki amaç, değer sistemleri ve sorun çözümedeki yeterliliğin beden eğitimi ve spor öğrencileri üzerinde yapılan testlerle belirlenip ortaya somut veriler çıkarmaya çalışmaktır.

Araştırmamızın ana amacı; Beden Eğitim ve Spor Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin sorun çözümedeki yeterliliklerinin ve değerlerinin belirlenmesidir.

Raudsepp'in "Ne kadar Yaratıcısınız?" Testi ile Super'in "Değerler" testi arasındaki ilişki değişik faktörler açısından ele alınarak incelenmiştir.

Araştırmamızda aşağıdaki sorulara cevaplar aranarak temel amaç gerçekleştirilmeye çalışılacaktır:

1- Araştırmaya katılan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin sorun çözümedeki yeterlilikleri ile değerleri arasında yaş, doğum yeri, ÖSS puanı ve OÖBP (Orta Öğretim Başarı Puanı) değişkenleri açısından ilişki incelenecektir.

2- Raudsepp'in "Ne Kadar Yaratıcısınız?" testine göre yaş, doğum yeri, ÖSS puanı ve OÖBP değişkenlerine göre nasıl bir farklılık gösterdiği incelenecektir.

3- Super'in "Değerler" testine göre yaş, doğum yeri, ÖSS puanı ve OÖBP değişkenlerine göre nasıl farklılık gösterdiği incelenecektir.

4- Sorun çözümedeki yeterlilik puanı yüksek öğrencilerin değerlerinin ilk (5) sırada nasıl bir dağılım gösterdiği incelenecektir.

5- Sorun çözümedeki yeterlilik puanı düşük öğrencilerin değerlerinin ilk (5) sırada nasıl bir dağılım gösterdiği incelenecektir.

Araştırmamız, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin hem değer sistemlerinin hem de sorun çözümedeki yeterliliklerinin ne düzeyde olduğunu ortaya çıkarmak, ayrıca bundan sonra bu konuda yapılacak olan araştırmalara örnek olması amacıyla hazırlanmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Değerler Hakkında Genel Bilgiler

Kişinin bir eylem ya da yaşama biçiminden beklediği doyum kaynağı değer olarak adlandırılmaktadır. (11)

Değerler sonuç ya da ürüne karşı tepkiler ve duygulardır. Değerler, çeşitli tipte iş etkinliklerinin bir dizi tanımını kapsadığı için ilgilere benzer fakat kapsam itibarıyla ilgilere daha sınırlıdır. İlgilerle değerleri birbirinden ayırdedebilmek için ilgilerin bir mesleki kararın yönünü belirlediğini ve daha çok işin özüne ilişkin tutumları yansıttığını, değerlerin ise işin özünden sağlanan doyum yanında diğer doyum kaynaklarının da kişi için taşıdığı önemi yansıttığını söyleyebiliriz. (11)

Önce ilgilerini, sonra yeteneklerini tanıyan ve tercihlerini bunlara dayandıran birey en son aşamada değerlerinin bilincine vararak meslek seçerken değerlerini de hesaba katmaktadır. (11)

Değerler, yaş ve yaşantılarda da değişiklik göstermektedir. Örneğin, yaş ilerledikçe bireyler daha gerçekçi olmakta; maddi rahatlık, düzenli çalışma ve sosyal güvenceye daha çok önem vermeye başlamaktadır. (11)

Örgütsel yaşama hakim olan bürokratik değerler, kişisel olmayan değerlerdir. Bireyler arasında zayıf ve güvenilmez ilişkilere yol açarlar. Gerçekçi olmayan bu ilişkiler, kişilerarası yeterliliğin azalmasına, grup içi çatışmalara, sorun çözme gücünün ve örgütsel etkinliğin azalmasına neden olur. (12)

Kültürel değerler, eğitimin şekil ve içeriği üzerinde etkili olurlar. Yanlış inanışlar ve ön yargılar eğitimi olumsuz yönde etkiler, eğitimden herkesin yararlanmasını kısıtlar. (13)

Toplumsal değerler, toplumsal hayatta insanların ortak olarak önemsedikleri görgül olgulardır. Bu bağlamda toplumsal değerler, görgül içerikli olup toplumsal grupların üyeleri tarafından faaliyetlerinin hedefi haline getirilerek anlam kazanan verilerdir. (14)

Rekabetin toplum için iyi bir şey olduğuna inanma, başkalarına güvenme, kaderin hayattaki rolünün sınırlı olduğunu kabul edip kendi kaderini kendisinin çalışarak tayin edeceğine inanma, zamanın ileriye doğru uzanan, planlanabilir ve kendinin bir değeri olduğunu düşünme, başkalarıyla ortaklıklar kurabilme, aile bireyleri

dışındakilerle iktisadi ve toplumsal amaçlar için kuruluşlar oluşturup çalışabilme dünyada ve ülkesinde olup bitenleri izleyip bunlar hakkında düşünme ve fikir sahibi olma türünden değerlerdir. (14)

2.1.1. Değerlerin Ayırımı ve Düzenlenmesi

Yaşamın çeşitli değerler taşıyan dönemlerini genel bir biçimde sınıflandırmak doğaldır. Amaçları gerçekleştirmede yeterli olmak, geniş bir görüş alanı kazanmak, eğitim girişimine bir yumuşaklık ve genişlik vermek için böyle bir sınıflandırmanın az çok yararı ve üstünlüğü vardır. (15)

Değer deyiminin birbirinden çok farklı iki anlamı vardır. Sözcük, bir bakıma bir şeye değer biçme, onu kendisi için veya görevine göre değerlendirmedir. Örneğin: Edebiyat ve güzel sanatlar özel bir değer taşır. Çünkü bunlar, bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatmayı ifade eder. (15)

Olgun ve yetişkin bireylerde değerlerin belirlenme süreci birçok açıdan küçük çocuğunkine benzer. Bu süreç; akıcı, esnek, belli bir an üzerine kurulu hatta o anın doyurucu ve kendini gerçekleştirici olması niteliğine bağlı bir süreçtir. Olgun bireyler kendi değerleri üzerine asılı kalmaz, onları durmadan değiştirirler. (9)

Kendi içsel yaşantıları ile iletişim içerisinde olan birey, içtenlik, zihinsel özgürlük, kendini yönetme, kendini tanıma, başkalarına duyarlı, toplumsal sorumluluk ve kişiler arası sevgi gibi değerleri seçmeye eğilimli görünmektedir. (16)

2.2. Sorun Çözme Hakkında Genel Bilgiler

Sorun (problem) sözcüğü, Grekçe’de “Problema” sözcüğünden gelmektedir. Bu sözcük de “Proballo” -öne çıkan engel- sözcüğünden türetilmiştir. (9)

Pek çok durumda düşünmemiz sorun çözmeye yöneliktir. Sorun, temelde bireyin bir hedefe ulaşmada engellenme ile karşılaştığı bir çatışma durumudur. Bu engellenme hedefe ulaşmayı güçleştirebilir. Böyle bir durumda sorun çözme engeli aşmanın en iyi yolunu bulmaktır. (17)

İnsanlar, sürekli olarak kendilerini ve çevrelerini aydınlatma, tanıma, olay ve oluşumları açıklama ve karşılaştıkları sorunlara güvenilir çözümler arama uğraşı içindedirler. Her sorun, çözümü belli kararların alınmasını; her karar belli bilgilerin elde edilmesini gerektirir. Sorunlara güvenilir çözümlerin bulunabilmesi, her şeyden önce “doğru” kararların alınabilmesinde, “doğru” kararların alınabilmesi ise “doğru” bilgilerin kullanılabilmesine bağlıdır. Bu ise, bilginin gerçek kaynağının ne olduğunu ve pratikte açıklarken hangi bilgi dayanaklarından yararlandığının bilincinde olmayı gerektirir. (18)

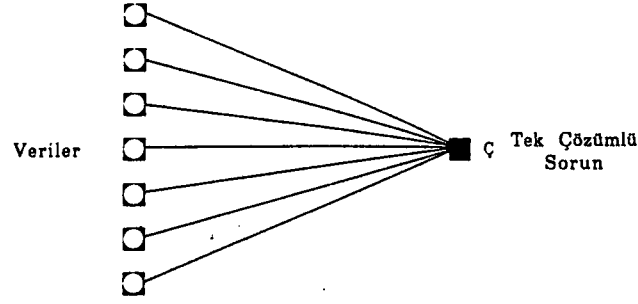
Bir sorun, sırf böyle adlandırıldığı için sorun niteliğini kazanmaz. Düşünmeyi sağlayabilmesi için kişinin kendisi tarafından sorun olarak algılanması gerekir. Bireyin elde etmek istediği, ulaşmanın yollarını aramak için çaba harcayacağı bir hedef olmalıdır. Ancak bundan sonra bireyin hedefine ulaşmada yararlandığı süreçler incelenebilir. Bu inceleme alanı sorun çözmedeki başlıca adımları, çözümü etkileyen bireysel etkenleri ve son olarak da muhakeme ve mantıksal düşünme süreçlerini kapsar. (17)

Bir sorun boyutları çoğaldıkça, sınırı genişledikçe, çözülmesi ivedileştikçe zorlaşır, karmaşıklaşır. (19)

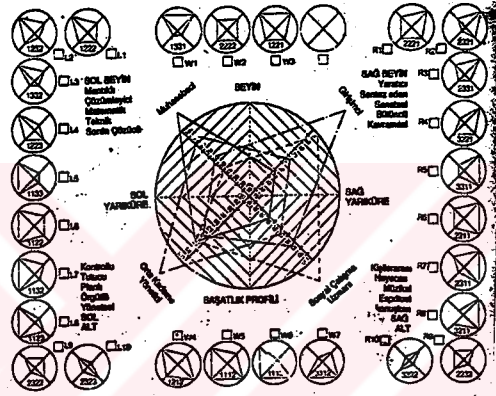
İki tür sorun vardır;

1- *Analitik Sorunlar:* Tam olarak tanımlanabilen ve tek bir doğru yanıtı olan sorunlardır.

2- *Yaratıcı Sorunlar:* Farklı biçimde tanımlanabilirler ve sayısız çözüm yollarına sahiptirler. (9)

Şekil 1. Tek Bir Çözüm Gerektiren Sorun. (9)

Şekil 2. Çoklu Çözüm Gerektiren Sorun. (9)

Sorunları çözme;

Kural 1: Gerekli düşüncenin akla gelmesini, konsantre olmadan bir belirsizlik içinde beklemek zamanı boşa harcamaktır.

Kural 2: Düş gücüne belli bir sorunun yerleştirilmesi gerekir.

Yenilik gerektiren sorunları çözmek kolay değildir. İnatçılık, kararlılık ve yaratıcılık gerekir. Sorunun zorluğuna göre çözüm, günler yada haftalar alabilir. (20)

Sorunun çözümü bir amaca erişmekte karşılaşılan güçlükleri yenme sürecidir. Bu süreç, koşullara uymak ya da engelleri azaltmak yolu ile gerginlikten kurtulmanın ve organizmayı bir iç dengeye kavuşturmanın yollarını arar. Bu bakımdan sorun çözme, öğrenilmesi ve elde edilmesi gereken bilgi-beceri ve kapsamlı bir yetenektir, sürekli geliştirilmeyi gerektirir, çok yönlü olması bakımından da yaratıcı düşüncüyü gerektirir. (9)

2.2.1. Sorun Çözme Davranışı

Sorun çözme davranışının üç ögesi vardır.

1- Gereksinme (Güdü)

2- Amaç (Doyurulma)

3- Bu ikisinin arasına giren bir güçlük ya da engel. (21)

Bu üç ögenin bulunduğu herhangi bir durumda birey güçlüğü ya da engeli kaldırmak için girişimlerde bulunur. Bu girişim ya da çabalara sorun çözme davranışı diyoruz. Dolayısıyla insanın uyum etkinlikleri bu üç ögenin örüntüsüdür. (21)

Sorun çözme davranışında 2 tür zihinsel süreç (düşünme) yer alır. (22)

1- Yargılama: Gözlenebilen nedenlere dayanarak kestirimler ortaya çıkarmak ya da sonuçlar elde etmek, başka bir deyişle elde bulunan kanıtlara dayanarak akıl yürütmektir.

2- Yaratıcı Düşünme: Yapılan kestirimlere ve varılan sonuçlara dayanarak imge gücüyle değişik buluşlar, kestirimler ve sonuçlar ortaya çıkarmaktır.

Sorun çözme, insanın günlük davranışdır. Her insan 24 saatlik bir gün içinde kendisi, ailesi, işi ve benzeri durumlarla ilgili sorunlarına çözüm bulmaya çalışır. Ne zaman insan yeni bir durumla karşılaşır, bu yeni duruma önceki edindiği yaşantıları ile gereken çözüm yolunu bulamaz ise bir sorunla karşılaşmış demektir. Bu sorunu çözmek için yeni bilgi ve beceriyi gereksinim duyar. Bu durumda insanın karşılaştığı bu engeli aşabilecek yeteneğe ulaşması gerekir. (21)

Sorun çözmenin önemli 2 yönü vardır.

1- Sorun için çözüm yollarının yaratıcılıkla biçimlendirilmesi.

2- Bunlardan denenmeyecek olanların eleştirici bir düşünme ile anlatılması. (21)

2.2.2. Sorun Çözmedeki Aşamalar

Herkesin kendine özgü bir düşünce tarzı olmasına ve izlenen yöntemin çözülecek sorunun tümüne bağlı olmasına karşın büyük düşünürlerin sorun çözmeye yaklaşımlarında ortak örüntüler gözlenmektedir. Bu kişiler, şu dört aşamayı izleme eğilimindedirler. (17)

1- Hazırlık

2- Kuluçka

3- Kavrayış (Aydınlanma)

4- Değerlendirme ve Düzeltme

Düşünür, 1. aşamada sorunun gerçekte nasıl olduğunu ortaya koyar, ilişkili görünen bilgi ve malzemeyi toplar. Bu, hazırlık basamağıdır. Bundan sonra, düşünür sorunu çözmeye çalışır. Fakat üzerinde saatler ya da günler boyu çalışmasına karşın çözemeyebilir. Bunun sonucu, ileride daha fazla başarılı olacağını umarak bir süre için çözüm aramaktan vazgeçebilir. Böylece ikinci aşamaya kuluçka aşamasına gelmiş olur. Bu aşamada, önceden çözümü engeleyen bazı fikirler kaybolmaya başlar. Düşünür, aynı zamanda soruna çözüm getirebilecek nitelikte olan başka şeyleri de yapmakta ve öğrenmektedir. Bu arada bilinçaltı süreçler de işbaşındadır. 3. aşama olan aydınlanma aşamasında, genellikle düşünürde bir kavrayış gözlenir; kafasında ani ve tümüyle yeni bir fikir doğar. Buna düşünürün tepkisi, “Hah! buldum” şeklindedir. Bu noktada düşünme yoluyla yepyeni en azından kendisi için yepyeni bir çözüm yolu üretmiştir. Çoğumuzun şu ya da bu zaman böyle bir yaşantısı olmuştur. Bundan sonraki değerlendirme aşamasında yani dördüncü aşamada, düşünür fikrinin gerçekten çalışıp çalışmadığını sınar. Bazen bulduğu çözüm işe yaramaz ve yeniden başlangıç noktasına döner. Bazen de fikir doğrudur, fakat birkaç küçük değişiklik ya da diğer ufak tefek sorunların çözülmesi gerekir. (17)

2.2.3. Altı Aşamada Sorun Çözme

Sorun çözme, anlaşmazlığı anlaşmaya adım adım götüren bir yöntem izler.

Basamaklar:

- 1- Sorunu tanımlama
- 2- Olası çözümler üretme
- 3- Çözümleri değerlendirme
- 4- En iyi çözümün hangisi olduğuna karar verme
- 5- Bu kararın nasıl uygulanacağını belirleme
- 6- Çözümün başarısını değerlendirme (23)

1. Basamak: Sorunu Tanımlama (Çatışma)

Bilge biri “Sorunu doğru ve açık olarak tanımlamışsan, onu yarı yarıya çözmüşsün demektir” demiş. Bu basamak çok kritik bir basamaktır.

2. Basamak: Olası Çözümler Üretme

Sorun doğru olarak tanımlandıktan sonra, hem öğretmen hem öğrenciler çözüm üretebilirler.

3. Basamak: Çözümleri Değerlendirme

Değerlendirme işlemi bir başka açık uçlu soru ile başlatılmalıdır.

4. Basamak: Karar Verme

Eğer 1, 2 ve 3. basamaklar dikkatli bir biçimde uygulanmışsa, 4. basamağı uygulamak zor olmayacaktır. Bazı durumlarda herkesin çok beğeneceği kusursuz bir çözüm bulunabilir ve bu basamak sona erer. Ancak çoğunlukla 3. basamağın sonunda bir değil, birkaç iyi çözüm kalabilir.

5. Basamak: Kararın Nasıl Uygulanacağını Belirleme

Kararlar alınırken kimin neyi ne zaman yapacağı belirlenmezse, alınan kararlar uygulanamaz ve çabalar boşa gider. Bu basamak doğru ve sağlıklı bir şekilde uygulanmazsa altı aşamada sorun çözmenin başarılı olması olanaksızdır.

6. Basamak: Çözümün Başarısını Değerlendirme

Bu basamak da önemlidir. Ancak her zaman uygulanmayabilir. Bu basamağın ana düşüncesi çözümlerin etkili olup olmadığını denetlemektir. Bunun için de şu sorular sorulabilir:

Sorun ortadan kalktı mı?

İyi bir karar mıydı?

Yaptığımızdan hoşnut muyuz?

Kararımız ne denli etkili oldu?

Altı aşamada sorun çözmeye elde edilen çözümün etkili olmasının tek kanıtı, olumsuz duyguların, üzüntülerin ve çatışmaların ortadan kalkmasıdır. (23)

2.2.4. Sorun Çözmenin Pratik Dayanakları

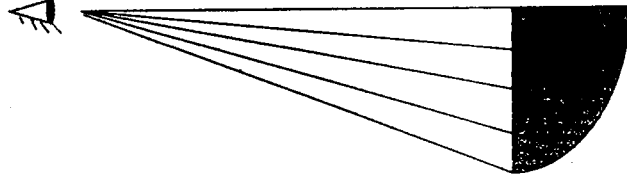
Birey, karşılaştığı sorunları çözmeye değişik bilgi dayanaklarından yararlanır. Bunlar genellikle önceki uygulamalar, kişinin kendi deneyimleri ve bilimidir. Pratikte, bunlardan hangisinin daha ağırlıkta olduğu bireysel yetişmişlik ve çevre etkenlerine bağlı olarak değişir. (18)

Chris Argyris, bir sistem içerisindeki bir sorunu sistemde olaylar zinciri biçiminde yarattığı tepkilerle sistemin yarı dengedeki durumunu sarsan iç ya da dış kaynaklı uyaranlar olarak tanımlar. Sistem eski dengesine ya da istenen dengeye döndüğü zaman sorun çözülmüş olur. (9)

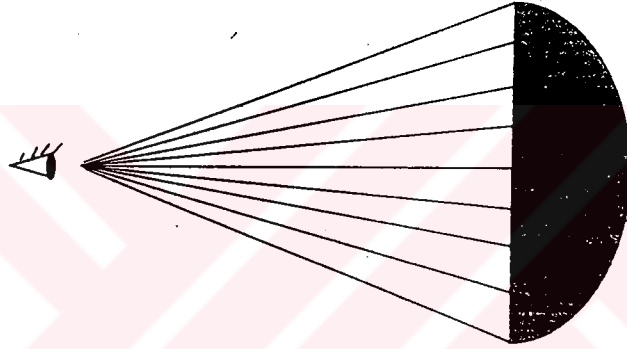
2.2.5. Sorun Çözme Yeteneğinin Gelişimi

Bireyin amacına ulaşmasında karşılaştığı engelleri ortadan kaldırmak için etkili ve yararlı olan araç, gereç ve eylemleri seçebilmek ve kullanabilmede yeterliliğin artmasıdır. (21)

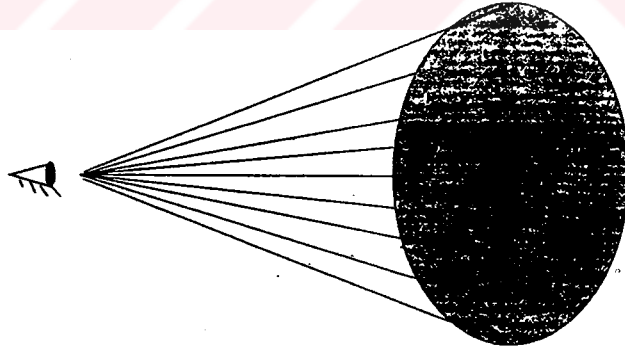
Bireyin eski sorunlara yeni çözümler getirme gücünün, buluşçuluğunun, yeni düşünce ve yapıtlar bulma yeteneğinin geliştirilmesi yaratıcılığının gelişimine bağlıdır. (21)

Şekil 3. Esneklik Derecesi Dar Düşünceler (9)

Şekil 4. Esneklik Derecesi Orta Düşünceler. (9)

Şekil 5. Esneklik Derecesi Yüksek Düşünceler. (9)

2.2.6. Sorun Çözmede Bireysel Etkenler

Bir kimsenin sorun çözmedeki başarısı sorunun özelliklerinden çok, bazı kişisel etkenlere yani bireyin kendisine ilişkin etkenlere bağlıdır. Zekâ, bu etkenlerden biridir. Birey ne kadar zeki ise sorun çözmedeki başarısı o kadar fazla olacaktır. Sorun çözme yeteneği güdülenme, kurulum ve işleme takılma etkenlerine bağlıdır. (17)

İnsanlar, sorunları çözmek için güdülenmiş olmalıdırlar. Yoksa, düşünmeleri amaçsız olacak ve belki de çözüme ulaşamayacaklardır. Güdüleme düşünmeyi yönlendirir. Güdülenme, sorun çözümlerinin başlangıç ve son aşamaları için önemlidir. (17)

Richard Meili'ye göre, her bilginin kendine has bir dinamiği vardır ve sorun çözümlerinin süresi -bilgi yapısında ortaya çıkan değişiklikler- bir sorun farklı kişilerde farklı uzunlukta olup yine farklı sorunlar için bir kişide farklı uzunluktadır. Yani bir sorunun çözümü farklı kişilerde farklı süreler gerektirdiği gibi, farklı sorunları bir kişi farklı sürelerde çözer. (24)

Mantık kurallarının sorunu çözmemize yardımcı olmasına karşın, doğru çözümü garantilemedikleri söylenebilir. Çoğu kez, öğrenilmiş çağrışımlarımız ve duygusal tepkilerimiz mantığı yener. Bunun nedenleri psikolojiktir; bireyin öğrenme tarihçesinde yatmaktadır. Böylece insanlar muhakeme yaparken bile, mantıksal olmaktan çok psikolojiktirler. (17)

Öğretim programlarının öğrencileri ilgi ve yetenekleri ölçüsünde ve doğrultusunda yetiştirecek; onlara ezbere bilgiler aktarmak yerine öğrenmeyi öğretecek şekilde olması gerekir. Temel kavramları anlama, yorumlama ve uygulayabilme imkanı vererek, sorun çözme yetenek ve davranışları ile bilimsel düşünme alışkanlığı kazandırmalıdır. Araştırma yapmayı, ekip halinde çalışmayı konuşma, tartışma ve yazışma yolu ile iletişim kurmayı teşvik edecek biçimde yenileştirilmelidir. (25)

2.2.7. Sorun Çözmede Yaratıcılık

Sorun çözümlerinin önemli iki yönü vardır.

- 1- Sorun için çözüm yollarının yaratıcılıkla biçimlendirilmesi,
- 2- Bunlardan denenmeyecek olanların eleştirici bir düşünce ile anlatılması.

Yaratıcılık, düşüncelerin sorun üzerine toplanmasını, denenecek çözümlerin yeni bir biçimde örgütlenmesini gerektirir. Bunun için, sorunu çözecek olanın iraksak düşünme yeterliliğine ulaşması gerekir. (21)

Yaratıcılık, bireye farklı ve üretici düşünce zincirlerini kullanarak alışılmış düşünce zincirlerinden kopma gücü veren, sonuçta bireye ve muhtemelen başkalarına da tahminler sağlayan, fikirlerdeki esneklik, orjinallik ve duyarlılığın bir toplamıdır. (26)

İraksak düşünme, esnek bir düşünmedir. Birey, saplantılarından ve kalıplaşmış

bilgilerden kurtularak soruna yaklaşabilmelidir. Iraksak düşünme, bir sorunun verilen belli bir yoldan başka yollarla da çözülebileceğini aramadır. Böyle bir yaklaşımda belli formül, kural ya da kalıplarla çözüm aramaktan çok olası çözümlerin tümünün irdelenmesi bunlardan yeni çözümler çıkarılması, alışılanların dışına çıkılması söz konusudur. (9)

Yakınsak düşünme, iraksak düşünmenin aksine soruna belli somut formüllerle, kurallarla ve kalıplaşmış bilgilerle yaklaşmayı içerir. Soruna böyle bir yaklaşımla çözüm arayan kişi, sorunun başka çözümlerini göremez. Sorunun bir parçasını çözmekle tümünü çözebilecek duruma gelmek mümkün olabilir. (27)

Genelleme, bireyin bir sorunu çözmek için elde ettiği kuralı, başka sorunları çözmek için de kullanabilmesidir. Bir kural kavramlardan oluşur. Kavram, bir bilgi kitlesini özleştirip örgütleyerek kısa yoldan anlatan bir sözcüktür. Birey, kuralı genelleştirdiğinde daha geniş ve güçlü bir düşünme düzeyine ulaşır. Böylece elde ettiği genellemeleri, gerektiğinde sorunlarını çözmek için kullanarak daha kısa yoldan amaçlarını gerçekleştirir. (21)

Yaratıcı sorun çözme programları, kesin, mutlak ve değişmez yargıların yerine bireye göreceli, değişken, belli bir zaman ve yerde ancak geçerli olabilen, geçici olarak kabul edilen ilişkileri görmesinde yardımcı olmaktadır. Bu durum, aynı zamanda sorun çözmeye ilişkin bilimsel tutum ve ilkelerin de bir gereğidir. (9)

2.2.8. Sorun Çözmeye İlişkin Kuramlar

2.2.8.1. John Dewey'in Yaratıcı Sorun Çözme Modeli

1- Algılanmış Bir Sorun

2- Sorun Üzerinde Yaratıcı Düşünce Süreci

a- Ön gözlem aşaması

b- Soruna ilişkin farklı tanımlamalar önerme,

c- Güçlüğü çözülebilir bir sorun olarak biçimlendirme,

d- Çözümler önerme,

e- En iyi çözümü bulabilme,

f- Çözüm yolunu iki biçimde sınama,

i- Çözümün kendi içindeki elemanlarla içsel tutarlılığı

ii- Eylem ya da kontrol (gerçek ya da imgesel olabilir)

g- Geri dönme. Başarısızlık durumunda c, d, e, f aşamalarına geri dönme,

h- Tutumları ve istekleri gözden geçirme,

ı- Sorunun öyküsünü ve çözümünü gözden geçirme,

i- Çözümün başarısını ortaya koyma.

3- Yeni Dengelerin Kurulması Ya Da Yaratma Sonrası

a- Dewey, sorun çözenin bu aşamalarının değişmez olmadığını ve herhangi bir diziyi de izlemediğini vurgulayarak sürecin aşağı yukarı her aşamadan başlayabileceğini belirtir,

b- Bu aşamalar genişletilebilir, alt aşamaları bile yeni aşamalarla geliştirebilir,

c- Bazı aşamalar çıkartılıp atılabilir, iki ya da üç aşaması kısaltılabilir,

d- Sürecin her aşamasında, “bilinenden bilinmeyene” bir sıçrama vardır. Sahip olunan kurulu düzenin ötesinde bir boşluktur. Bu durum, sorunu çözen bireyin kültürüne, tercihlerine, arzularına, ilgilerine hatta o anki duygusal durumuna bağlıdır. (9)

Dewey, karar vermenin acı vermenin yanı kadar birçok zevkli yönleri olduğunu vurgulayarak sorun çözenin bize yaşamın en yüce duygularını sağladığını savunmaktadır. (9)

2.2.8.2. Karl Popper ve Sorun Çözme

Sorun çözmeyi bir dünya görüşü olarak tanımlayıp çözümleyen Popper’e göre bilim, gözlemlerle değil sorunlarla başlar. Beklentilerimiz gerçekleşmediğinde zıtlıklarla karşılaştığımızda ya da kuramlarımız bizi güç durumda bıraktığında sorunlar ortaya çıkmaya başlar. Kuramlarımız ve gözlemlerimiz arasındaki çatışmalardan yükselen sorunlar bizi öğrenmeye, bilgilerimizi artırmaya, deneyime ve gözleme davet ederler. Böylece bilim, sorunlarla başlamış olur. (9)

Sorun çözmeye, sorunun kendisiyle ve bunun bir sorun olmasının nedenleriyle başlamak önemlidir. Popper, sorun çözenin bir sağ kalma sorunu olduğunu iddia eder. Bir sorunu “anlayabilmek” için bu sorunun çözümünden ya da bildiğimiz çözümün varlığından çok, kendi yaşamımızda onunla boğuşmak zorundayız. (9)

Bir sorunu anlamaya çalışmak, sorunun bir parçasını sezinlemek, onun alt birimleri ile tanışmış olmak ve onlar arasındaki mantık örüntüsünü anlamak demektir. Ne zaman bir sorunu çözmekten bahsetsek aslında bir sorunu anlamaktan söz ediyoruz demektir. Bu da bir sorun hakkında sorun yani “DAHA ÜST” düzeyde bir sorundur. (9)

Popper’a göre bir sorunu anlamayı, onu yaşayarak, çözmeye çalışarak ve onu çözmeye başarısız olarak öğrenebiliriz. Çözmeye başarısız olmak sorunun ne olduğunu anlayamamaktır. (9)

2.2.8.3. Thomas Kuhn ve Paradigma

Kuhn’a göre bilim tarihi, bir birikimle değil aksine büyük kesintiler, hatta

kopmalarla karakterize olan devrimci dönüşümlerle gelişmektedir. Ancak Kuhn'un görüşünü anlamak için kuramının temelini oluşturan "Paradigma" kavramını tanımlamak gerekmektedir. Paradigma, belli bir bilim topluluğu tarafından paylaşılan tüm değer ve bağlılıklardır. (9)

Kuhn'un yaklaşımına göre, "bizim kavramsal sistemimizde yeri olmayan bir yenilik hakkında sorulacak sorulara yine bizim sistemimizde yanıt bulmak olanaksızdır. Bu sorulara yanıt vermeye başladığımız anda, kavramsal sistemimizi değiştirmişiz" demektir. (9)

Kişi, sorunu çözmek için bazı kuralları öğrenmek zorundadır. Yani bilimsel bilgi, kuram ve kurallardadır. Sorunlar ise bunların uygulanışını kolaylaştıracak araçlardır. Bunun tehlikesi bilim topluluğunun çok önemli olabilecek bir soruna paradigmanın sağladığı kavram ve araçlarla ifade edilemeyeceği gerekçesiyle zaman kaybı olarak basması, üzerine eğilmemesidir. (9)

Kuhn, sorun çözmenin doğa hakkında çok önemli bilgiler edinmek olduğunu ancak örneği olmayan bir sorun karşısında daha önce öğrenilmiş kuram ve kuralların fazla bir ampirik değeri olmadığını ifade etmektedir. (28)

2.2.8.4. Alex Osborn'un Sorun Çözme Kuramı

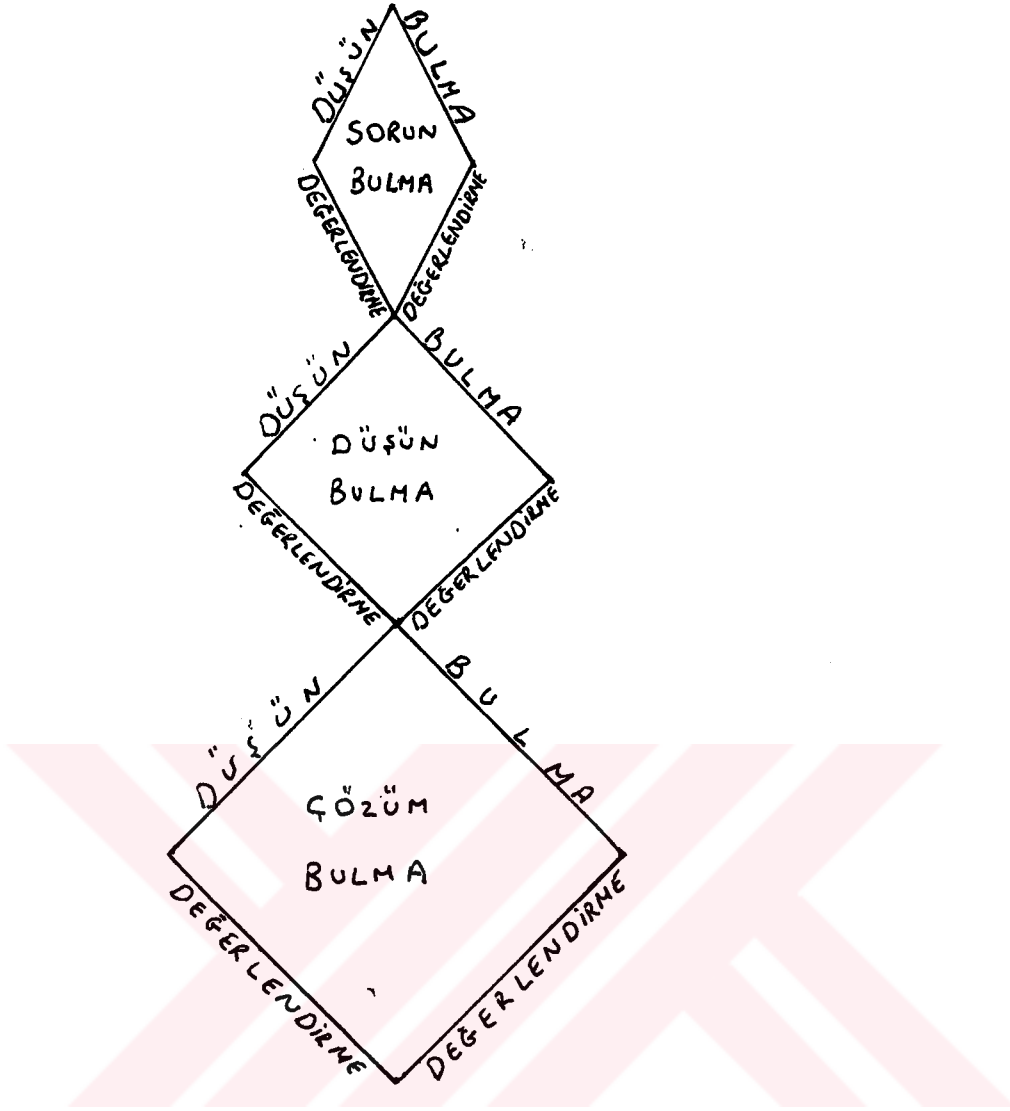
Osborn'a göre yaratıcı sorun çözme süreci aşağıdaki üç aşamayı kapsar. (29)

- 1- Sorun Bulma (Problem Finding)
- 2- Düşün Bulma (İdea Finding)
- 3- Çözüm Bulma (Solution Finding)

1- Sorun Bulma: Sorunun tanımlanmasını ve hazırlığını gerektirir. Sorunu tanımlama, onu bir karmaşanın (kaos) içinden çekip çıkarmayı; hazırlık ise gerekli verilerin toplanmasını ve çözümleme işlemlerini kapsar. (9)

2- Düşün Bulma: Düşün, üretmeyi ve düşünce geliştirmeyi kapsar. Düşün üretme, olabildiğince çok sayıda düşünce ortaya atmak demektir. (30)

3- Çözüm Bulma: Değerlendirme ve seçme aşamalarından oluşur. Değerlendirme, çeşitli çözümlerin sınanması ya da başka yolla kontrol edilmesidir. Çözümü kabul etme ise bir düşünceyi başkaları ile karşılaştırmayı ve onu çözmeyi içerir. (9)

Şekil 6. Sorun Çözme Süreci ve Aşamaları. (31)

2.2.8.5. Niels Bohr ve Parçacık Kuramı (Kuantum Teorisi)

Kuantum teorisinin kurucularından Niels Bohr, atomlardaki kuantum sıçraması düşüncesini ileri süren Kirkegaard'dan etkilenerek bu teoriyi formüle etmiştir. Kirkegaard, yaratıcılığın nitel sıçrama olarak adlandırdığı kesintili ve rastgele geçişimler ile mümkün olduğunu düşünmektedir. Benzer biçimde Bohr, bir elektronun bir yörüngeden diğerine rastgele sıçrama yaptığında ışığın yayıldığını öne sürer. Böylece yaratıcılık süreci ile kuantum teorisi başlangıcında birbirine bağlanmış olur. (9)

2.3. Beden Eğitimi ve Spor Hakkında Genel Bilgiler

Beden Eğitimi ve Spor, fertlerin beden, ruhen, fikren gelişmelerini ve bu öğeler arasında koordinasyonu sağlayan bir bilimdir. (32)

Beden Eğitimi ve Spor genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. (33)

Beden Eğitimi ve Spor birbirini tamamlayan ve birbirinden ayrı düşünülmemesi gereken bir kavramdır. İnsanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek ve iradesini güçlü kılmak beden eğitimi ve sporun temel amaçlarından biri olduğu gibi aynı zamanda sosyal ve ekonomik kalkınmanın da temel unsurları arasında yer alır. Aynı zamanda beden eğitimi ve spor ferdin keşfedilmemiş özelliklerini ve yaratıcı yönünü harekete geçiren önemli bir faktördür. (34)

2.3.1. Beden Eğitimi

Eğitimin toplumsal ve bireysel değerini hiç kimse yadsıyamaz. Eğitim, kişiye çeşitli değerler kazandırdığı ölçüde o bireylerin azlığı veya çokluğu da toplumun kalitesini ve düzeyini belirler.

Beden eğitimi ve insan yaşamı, günümüz dünyasında içiçe girmiş iki olgudur. Hangi yaşın insanı olursa olsun bilinçli uygulanan beden eğitimi tüm yaşam süreci içerisinde kişiyi sağlıklı ve mutlu kılar. Beden eğitimi ayrıca ahlak, kültür, kişilik, sağlık ve eğitimi geliştirir.

Beden eğitimi, kişinin ilgi ve gereksinme duyduğu spor dalında yeterince enerji ve güç harcayarak organizmanın çalışmaya etkin olarak katılmasıdır. (35)

Beden eğitimi “etkinlik” demektir. Beden eğitiminde beden bir araç olup, amaç tüm kişiliğin eğitimidir. (36)

Beden eğitiminin amacı, milli eğitimin temel ilkelerine uygun olarak kişinin beden, ruh ve fikir gelişimini sağlamaktır. Oyun, cimmastik ve sportif çalışmaların tümü ile kişinin bedence sağlam, fikirce uyanık ve ruhen sağlıklı olmasının aracı görüntüsündedir. (35)

Günümüzde, beden eğitimi her toplumda, her eğitim seviyesinde kişinin karakter kazanması gibi bir amaç da taşımaktadır. (33)

Nash ve Barrow beden eğitiminin amaçlarını dört başlık altında ifade etmektedir. (37)

1- Organik Gelişme: Organizmanın kalıtsal güçlenmesi, hareket sonucu kas-kemik sistemlerinin ve iç organların sağlık ve dayanıklılık kazanarak gelişmesidir.

2- Heyecansal Gelişme: Karmaşık, dengesiz ve gergin tepkilerin bir düzen içerisinde gelişmesidir.

3- Sinirsel ve Kassal Gelişme: Sinir-kas sistemi koordinasyonu ve kassal eğitim sonucunda yeteneklerin ve motorsal becerilerin gelişmesidir.

4- Sosyal Gelişme: Sosyal bir yapıya sahip olma, çevre edinme ve bireyin kendini gerçekleştirmesidir.

Ruth ve Helen'e göre beden eğitiminin amacı; sosyal kabiliyetlerde gelişme, güven, emniyet, dürüstçe mücadele etme, saygı ve sorun çözme tekniklerinde gelişmenin olmasıdır. (33)

2.3.2. Spor

Spor, disport kelimesinden türemiştir. İşten uzak durmak anlamına gelir. Bir başka deyişle spor, ağır iş değil eğlence anlamına gelir. Çalışma ile oynama arasındaki tek fark tutumdaki değişikliktir. Spordaki tutum oyun tutumudur; onu yaşarken duyulan zevktir; önemli olan sonuç değil, katılımcıya verdiği haz ve mutluluktur. (38)

Spor; yenme ve müktedir olma gibi insanın şuuraltı arzularının tatminini amaç edinen, belirli kurallar içerisinde yapılan, rekabete dayalı, sosyalleştirici, bütünleştirici, fiziki, zihni ve ruhi faaliyetlerin bütünüdür. (32)

Spor, başarıyı genişletmek ve yarışmada üstün gelmek amacı için gösterilen çaba, bedensel bakımdan daha yetenekli olanların seçilmesi ve seçilenlerin sürekli ve yoğun bir eğitimle geliştirilmesidir. (39)

Günümüzde spor; sosyal, biyolojik, psikolojik ve sanatsal işlevi olan, kültürel ve ahlaki bir olay olarak görülmektedir. (40)

Spor faaliyeti sırasında insan bizzat kendini yorumlar. Spor insanın kendiliğindenliğini yansıtmaya yardımcı olur. İnsana iç hürriyetini ve yaratıcı güçlerini kullanmak için imkan ve fırsatlar verir. Davranışları tüketici bir şekilde kullanmaktan alıkoymak bu davranışların aktif olarak yaratıcı bir şekilde yönlendirilmesini sağlar. (41)

Sporda ortaya çıkan sorunlar idari, hukuki ve disiplin tedbirleriyle çözülebileceği gibi gerekli psikolojik yardımlar yapılarak da çözülebilir. Bu açıdan sporculara yapılacak psikolojik yardımlarda sorunların çözümü için sorunu ortaya çıkaran

sorun alanlarının teşhis ve tespit edilmesi gereklidir. (41)

Sporla oluşabilecek sorunların oluşum nedenlerine göre önceden elde edilen bilgilerin yeni durumlara ve amaca uygun bir şekilde çözüm bulunmaya çalışılmaktadır. (42)

2.3.3. Beden Eğitimi ve Sporun Genel Amaçları

2.3.3.1. Kişisel Yönden

Bedensel, ruhsal ve estetik yönden fayda sağlar. İş ve oyun kazalarında ilkyardımcı, düzenli günlük yaşantıyı, dengeli beslenmeyi, kötü alışkanlıklardan kurtulmayı, keşfedilmemiş özelliklerin keşfedilmesini, ahlaki ve kültürel değerlere sahip olmayı sağlar. Bu değerlere sahip olmak için kişinin kendisinin ne olduğunu iyi bilmesi gerekir.

2.3.3.2. Sosyal Yönden

Ferdin toplum üyeliği kazanmasında yani ferdin sosyalleşmesinde önem taşır. Arkadaş grubuna girip çevre edinme, işbölümü içinde düzen sağlama, grup üyeliğini devam ettirme kişiye tamamlayıcı ve yükseltici bir statü kazandırır. Cezaevlerindeki kişilerin rehabilite edilmesine ve toplumsal sıkıntılarının ortadan kaldırılmasına yardımcı olur.

2.3.3.3. Ekonomik Yönden

Kişide görev sorumluluğunu geliştirir. Yaratıcı ve keşfedici özellikler gelişir, iş makinalarını koruma alışkanlığı artar. Çevresine ve toplumuna faydalı olma arayışı başlar.

2.3.4. Sporun Özellikleri

2.3.4.1. Sporun Çeşitliliği

Spor, sadece performans sporu yapanlar için değil sporun getirdiği çeşitlilikten dolayı 7'den 70'e herkese aittir. Sağlık, güzelleşme, eğlenme, macera arama vb. için spor yapılmaktadır. Sporun çeşitlilik özelliğine bağlı olarak atletizm, basketbol, voleybol, tenis vb. spor dalları ortaya çıkmıştır. Gün geçtikçe tesis çeşitleri artmakta. doğa, dağ, deniz, kent, köy vb. yerler sporun gelişmesine ortam hazırlamaktadır. Günümüzde spor zenginleşip çeşitlenerek sportif ilişkilerin artmasına ortam hazırlamıştır.

2.3.4.2. Sporun Değişkenliği

Kişide zamana göre spor anlayışı değişmektedir. Buna adaptasyon da

denmektedir. Sporun en önemli değişkenlik özelliği kurallardır. Kurallar, amaçlara göre kurallar değişebilmektedir.

2.3.4.3. Spor Yapmanın Niteliği

Spor, hareketin birinci derecede önemli olduğu bir davranış şeklidir. Spor hareketinin 2 yönü vardır.

- a- Hareketin kendisi,
- b- Hareketi daha iyi yapabilmek.

Her kişi kendisine göre performans ve başarı özelliği göstermektedir. Sporcunun her zaman aradığını bulması kolay olmamaktadır. Sporcunun tam istediğini bulabilmesi için 3 aşamalı yeterlilik ortaya koyması gerekir. Bunlar: motor boyut, sosyal boyut ve düşünce boyutudur.

Motor Boyut: Bu boyut sporun temeliyle ilgilidir. Belirli bir sporu yapabilmek için bazı temel özellik ve incelikleri bilmek gerekmektedir. Kısacası spor yapabilmek için altyapı şarttır.

Sosyal Boyut: Spor, genellikle birlikte veya başkasına karşı yapılmaktadır. İnsanların kişisel özellikleri, ilgi alanları, kaliteleri v.b. durumları farklılık göstermektedir. Spor yapanların farklı kişilerle ilişki kurmaları gerekmektedir. Sporcu, sporcu sıfatıyla başkalarının gözünde kendi yerinin neresi olduğunu bilmeli ve kendisinin ne yapabileceğini iyi değerlendirmelidir.

Düşünce Boyutu: Sporcu, bir konu üzerinde düşünebilmeli, konulara eleştirisel ifade verip kolaylıkla eleştiri yapabilmelidir. Fikirlerini başkaları düşünüp değerlendirmemeli. kendisi yorum yapabilmelidir. Öne sürdüğü fikirler doğru ise savunmalı ve bu fikirleri geliştirmelidir.

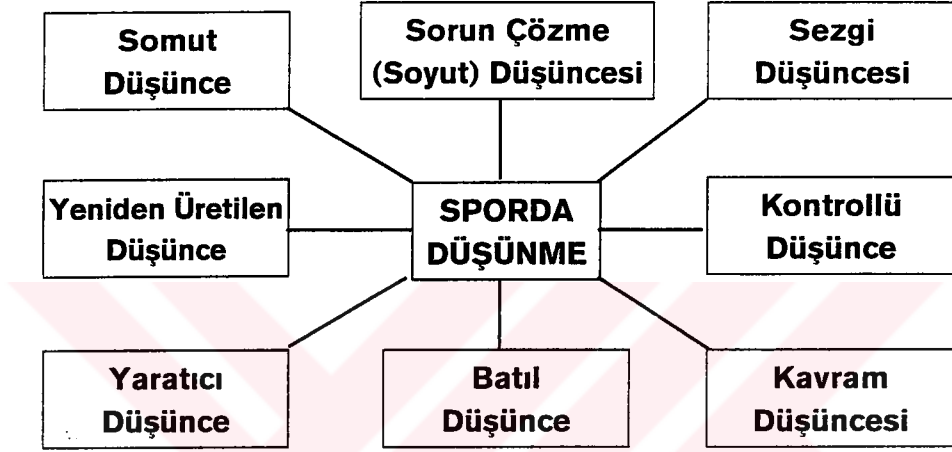
2.3.5. Sporda Yaratıcı Düşünce

Yaratıcı düşünce, yeni ilişkileri kavrama, geleneksel düşünme kalıplarından ayrılma ve yeni stratejiler geliştirme yeteneğidir. Bu yetenek, çoğunlukla sorunların çözümlenmesi ve zor durumların üstesinden gelinmesiyle ilişkilendirilmiştir. (43)

Spordaki yaratıcı düşünce, durumların, eylemler arasındaki ilişkilerin ve hareketlerin bulunup ortaya çıkarılması ve bunların yeniden şekillendirilmesi şeklinde kendisini gösterir. Özellikle cimnastik, dans ve artistik patinaj sporlarında yaratıcı düşünce süreçlerine gerek duyulur. (43)

2.3.6. Sporda Sorun Çözme Düşüncesi

Sorun çözme düşüncesi yoluyla sporcu, tecrübeye bağlı olarak ortaya çıkmış düşünce şemalarını esas alarak sorunları çözmeye çalışır. Sorun çözme düşüncesi, belirlenmiş hedefle doğrudan doğruya ilgilidir. Sorun çözme düşüncesi sayesinde sporcu, kendi mevcut yetenek ve becerilerini amacına yönelik olarak kullanabilir. Özellikle mücadele sporları ve maçlarda varılmış uygun kararı eylemin uygulanması aşamasında tereddütsüz bir şekilde sevk ve idare edebilmek açısından düşünmenin sürati önem taşır. (43)

Şekil 7. Sporda Düşünce Türleri. (43)

3. MATERYAL ve METOD

Araştırmamız ile Kocaeli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü'nde 1996-1997 öğretim yılında okuyan 1. ve 2. sınıf olmak üzere toplamda 195 öğrencinin sorun çözmedeki yeterlilikleri ve değerleri belirlenmiştir. Araştırmamızda evrenin tümüne ulaşılmıştır.

Araştırmamızda, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü öğrencilerine Super'in "Değerler" testi ile Raudsepp'in "Ne Kadar Yaratıcısınız?" testi uygulatarak öğrencilerin sorun çözmedeki yeterlilik düzeylerine ve değerlerine ilişkin veriler toplanmıştır.

Super'in 105 sorudan oluşan "Değerler" testi 1996 yılının Aralık ayında hazırlandı. 1997 yılının Ocak ayında bu test önce Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü 1. sınıf öğrencilerine daha sonra da 2. sınıf öğrencilerine uygulandı. Test, 195 soru ve 195 cevap anahtarı olarak çoğaltıldı. Testin sağlıklı bir şekilde cevaplanabilmesi için öğrencilerin ders yoğunluğu az olan bir gün seçildi. Öğrenciler bölümün en büyük sınıfına alındı. Super'in 105 sorudan oluşan "Değerler" testinin soru ve cevap anahtarları öğrencilere dağıtıldı. Dağıtım işlemi tamamlandıktan sonra öğrencilere test hakkında bilgi verildi. Bu araştırmanın bilimsel olduğu ve öğrencilerin değerlerini ölçeceği söylendi. Testte sağlıklı sonuçların alınabilmesi için de sorulara samimiyetle cevap verilmesi gerektiği belirtildi. Test sorularına verilecek yanıtların gizli tutulacağı belirtilerek öğrencilerden cevap anahtarlarının üzerinde bulunan ad-soyad, yaş, doğum yeri, ÖSS puanlarını yazmaları istendi. Daha sonra görüş ve değerlendirmeler için Gelecekte Ya Da Şimdi ... sözcükleri ile başlayan ve öğrencilerin sahip olduğu değerleri belirleyebilmek için toplanacak verilerin "çok az-az-çok-pek çok" gibi dereceleme ölçeği ile sayısallaştırılacağı açıklandı. Seçeneklerin (X) işareti konularak yanıtlanması istendi. Soru ve cevap anahtarlarında anlaşılmayan bir yer olup olmadığı soruldu. Herhangi bir soru sorulmadı ve öğrenciler testi cevaplamaya başladı. Öğrenciler testi cevaplarken hiçbir sorun yaşanmadı. Test tamamlandıktan sonra soru ve cevap anahtarları toplandı.

Raudsepp'in 50 sorudan oluşan "Ne Kadar Yaratıcısınız?" testi 1997 yılı Ocak ayında hazırlandı. 1997 yılının Şubat ayında bu test önce Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü 1. sınıf öğrencilerine daha sonra da 2. sınıf öğrencilerine uygulandı. Test, 195 soru ve 195 cevap anahtarı olarak çoğaltıldı. Testin sağlıklı bir şekilde cevaplandırılabilmesi için öğrencilerin ders yoğunluğu az olan bir gün seçildi. Öğrenciler bölümün en büyük sınıfına alındı. Raudsepp'in 50 sorudan oluşan "Ne Kadar Yaratıcısınız?" testinin soru ve cevap anahtarları öğrencilere

dağıtıldı. Dağıtım işlemi tamamlandıktan sonra öğrencilere test hakkında bilgi verildi. Araştırmamızın bilimsel olduğu ve öğrencilerin sorun çözmedeki yeterliliklerini ölçeceği söylendi. Testte sağlıklı sonuçların alınabilmesi için sorulara samimiyetle cevap verilmesi gerektiği belirtildi. Bir önceki testte olduğu gibi bu testte de verilecek olan bilgilerin gizli tutulacağı belirtilerek öğrencilerden cevap anahtarlarının üzerine ad-soyad yazmaları istendi. Diğer özel bilgiler Super'in "Değerler" testinde belirtildiği için tekrar yazılmaları istenmedi. Daha sonra görüş ve değerlendirmeler için toplanacak verilerin, "kesinlikle katılıyorum - az katılıyorum - kararsızım - çoğuna katılıyorum - kesinlikle katılmıyorum" gibi dereceleme ölçeği ile sayısallaştırılacağı açıklandı. Seçeneklerin (X) işareti konularak yanıtlanması istendi. Soru ve cevap anahtarlarında anlaşılmayan bir yer olup olmadığı soruldu. Herhangi bir soru sorulmadığı için öğrenciler testi yanıtlamaya başladı. Öğrenciler testi yanıtlarken hiçbir sorun yaşanmadı. Test tamamlandıktan sonra soru ve cevap anahtarları toplandı. Öğrencilerin OÖBP'leri YÖK'ten temin edildi.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü'nde okuyan 195 öğrenci her iki testi de cevaplandırdı. Bu iki testin hazırlanıp uygulanması yaklaşık 2.5 ay içerisinde gerçekleşti. Öğrencilerin Super'in "Değerler" testi ile Raudsepp'in "Ne Kadar Yaratıcısınız?" testine verdiği yanıtlar SPSS paket programa geçirildi. Yüksek sorun çözme ve düşük sorun çözme yeterliliğine sahip olan öğrencilerin yaş, doğum yeri, ÖSS puanı ve OÖBP değişkenleri ile değerler testinde yer alan 20 değişkene verdikleri yanıtlar programa yüklendi. İstatistiksel sonuçlar; ortalama, standart sapma, t-testi ve p değeri ele alınarak ortaya çıktı. Yine bu programa bağlı kalınarak sorun çözmedeki yeterlilik puanı yüksek öğrencilerin değerlerinin ilk (5) sırada ve sorun çözmedeki yeterlilik puanı düşük öğrencilerin değerlerinin ilk (5) sırada gösterdiği dağılım incelendi.

Bu çalışmada deskriptif ve anlam çıkarıcı olmak üzere iki tane istatistiksel yöntem kullanılmıştır.

A - Deskriptif: Aritmetik ortalamalar (Ao), standart sapmalar (sd), minimum ve maximum değerleri tespit edilmiştir.

B- Anlam Çıkarıcı: T-testi ve korelasyonlar analiz edilmiştir. Bu yöntemler bilgisayarda microsoft word 6.0 program kullanılarak uygulanmıştır. Tablolar, text halinde uygulanmıştır.

Bulguların değerlendirilmesinde anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak alınmıştır.

4. BULGULAR

TABLO 1.

Sorun Çözme Yeterliliğinin Yaş, Doğum Yeri, ÖSS Puanı ve OÖBP'na Göre İlişkisini Gösteren Tablolar

1. YAŞ

GRUP	N	Ortalama (x)	t değeri	p değeri
Düşük Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	139	20.1 ± 0.2	-0.2	0.8
Yüksek Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	56	20.2 ± 0.2		

SPSS paket programına göre yaş değeri yönünden $p < 0,05$ 'e göre düşük ve yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

2. DOĞUM YERİ

GRUP	N	Ortalama (x)	t değeri	p değeri
Düşük Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	139	34.8 ± 1.6	-0.5	0.6
Yüksek Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	56	36.3 ± 2.5		

SPSS paket programına göre doğum yeri değeri yönünden $p < 0,05$ 'e göre düşük ve yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

3. ÖSS PUANI

GRUP	N	Ortalama (x)	t değeri	p değeri
Düşük Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	139	120.9 ± 0.7	0.02	0.9
Yüksek Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	56	120.9 ± 0.9		

SPSS paket programına göre ÖSS puanı değeri yönünden $p < 0,05$ 'e göre düşük ve yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

4. OÖBP (Orta Öğretim Başarı Puanı)

GRUP	N	Ortalama (x)	t değeri	p değeri
Düşük Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	139	48.2 ± 1.1	-0.1	0.8
Yüksek Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	56	48.5 ± 0.6		

SPSS paket programına göre OÖBP yönünden $p < 0,05$ 'e göre düşük ve yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

TABLO 2.

Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü 1. sınıf (I. Öğretim ve II. Öğretim) ve 2. sınıf (I. Öğretim) Öğrencilerinin “Değerler” Testine Göre Hesaplanan İstatistiksel Sonuçları

1. YETENEK KULLANIMI

GRUP	N	Ortalama (x)	t değeri	p değeri
Düşük Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	139	54.7 ± 0.6	0.1	0.8
Yüksek Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	56	54.4 ± 1.1		

SPSS paket programına göre yetenek kullanımı değeri yönünden $p < 0,05$ 'e göre düşük ve yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

2. BAŞARI

GRUP	N	Ortalama (x)	t değeri	p değeri
Düşük Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	139	54.3 ± 0.6	1.1	0.3
Yüksek Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	56	53.1 ± 1.01		

SPSS paket programına göre başarı değeri yönünden $p < 0,05$ 'e göre düşük ve yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

3. ESTETİK

GRUP	N	Ortalama (x)	t değeri	p değeri
Düşük Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	139	57.6 ± 0.6	-0.5	0.6
Yüksek Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	56	58.2 ± 0.9		

SPSS paket programına göre estetik değeri yönünden $p < 0,05$ 'e göre düşük ve yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

4. YARATICILIK

GRUP	N	Ortalama (x)	t değeri	p değeri
Düşük Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	139	53.6 ± 0.8	-1.4	0.2
Yüksek Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	56	55.6 ± 1.1		

SPSS paket programına göre yaratıcılık değeri yönünden $p < 0,05$ 'e göre düşük ve yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

5. KİŞİSEL GELİŞİM

GRUP	N	Ortalama (x)	t değeri	p değeri
Düşük Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	139	51.5 ± 0.8	0.6	0.6
Yüksek Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	56	51.0 ± 1.4		

SPSS paket programına göre kişisel gelişim değeri yönünden $p < 0,05$ 'e göre düşük ve yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

6. ÖZGECİLİK

GRUP	N	Ortalama (x)	t değeri	p değeri
Düşük Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	139	52.0 ± 0.7	-0.6	0.6
Yüksek Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	56	52.7 ± 1.0		

SPSS paket programına göre özgeçilik değeri yönünden $p < 0,05$ 'e göre düşük ve yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

7. ÖZERKLİK

GRUP	N	Ortalama (x)	t değeri	p değeri
Düşük Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	139	47.9 ± 0.7	0.7	0.5
Yüksek Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	56	46.9 ± 1.2		

SPSS paket programına göre özerklik değeri yönünden $p < 0,05$ 'e göre düşük ve yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

8. YAŞAM BİÇİMİ

GRUP	N	Ortalama (x)	t değeri	p değeri
Düşük Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	139	49.4 ± 0.8	-0.7	0.5
Yüksek Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	56	50.4 ± 1.2		

SPSS paket programına göre yaşam biçimi değeri yönünden $p < 0,05$ 'e göre düşük ve yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

9. TOPLUMSAL ETKİLEŞİM

GRUP	N	Ortalama (x)	t değeri	p değeri
Düşük Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	139	46.8 ± 0.8	-1.9	0.1
Yüksek Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	56	49.6 ± 1.2		

SPSS paket programına göre toplumsal etkileşim değeri yönünden $p < 0,05$ 'e göre düşük ve yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

10. KÜLTÜREL KİMLİK

GRUP	N	Ortalama (x)	t değeri	p değeri
Düşük Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	139	50.1 ± 0.8	1.5	0.1
Yüksek Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	56	47.8 ± 1.2		

SPSS paket programına göre kültürel kimlik değeri yönünden $p < 0,05$ 'e göre düşük ve yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

11. TOPLUMSAL İLİŞKİLER

GRUP	N	Ortalama (x)	t değeri	p değeri
Düşük Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	139	53.6 ± 0.8	-1.3	0.2
Yüksek Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	56	55.5 ± 1.1		

SPSS paket programına göre toplumsal ilişkiler yönünden $p < 0,05$ 'e göre düşük ve yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

12. ÇALIŞMA KOŞULLARI

GRUP	N	Ortalama (x)	t değeri	p değeri
Düşük Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	139	50.7 ± 0.8	0.7	0.5
Yüksek Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	56	49.7 ± 1.2		

SPSS paket programına göre çalışma koşulları değeri yönünden $p < 0,05$ 'e göre düşük ve yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

13. ÇEŞİTLİLİK

GRUP	N	Ortalama (x)	t değeri	p değeri
Düşük Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	139	51.1 ± 0.8	-1.1	0.3
Yüksek Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	56	52.6 ± 1.0		

SPSS paket programına göre çeşitlilik değeri yönünden $p < 0,05$ 'e göre düşük ve yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

14. İLERLEME

GRUP	N	Ortalama (x)	t değeri	p değeri
Düşük Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	139	57.0 ± 0.7	0.5	0.6
Yüksek Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	56	56.0 ± 1.0		

SPSS paket programına göre ilerleme değeri yönünden $p < 0,05$ 'e göre düşük ve yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

15. EKONOMİK ÖDÜLLER

GRUP	N	Ortalama (x)	t değeri	p değeri
Düşük Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	139	47.1 ± 0.8	2.6	0.01
Yüksek Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	56	43.4 ± 1.1		

SPSS paket programına göre ekonomik ödüller değeri yönünden $p < 0,05$ 'e göre düşük ve yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

16. EKONOMİK GÜVENLİK

GRUP	N	Ortalama (x)	t değeri	p değeri
Düşük Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	139	51.04 ± 0.6	1.9	0.07
Yüksek Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	56	48.8 ± 1.1		

SPSS paket programına göre ekonomik güvenlik değeri yönünden $p < 0,05$ 'e göre düşük ve yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

17. PRESTİJ

GRUP	N	Ortalama (x)	t değeri	p değeri
Düşük Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	139	51.0 ± 0.8	0.6	0.5
Yüksek Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	56	50.0 ± 1.1		

SPSS paket programına göre prestij değeri yönünden $p < 0,05$ 'e göre düşük ve yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

18. OTORİTE

GRUP	N	Ortalama (x)	t değeri	p değeri
Düşük Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	139	48.1 ± 0.8	0.5	0.6
Yüksek Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	56	47.4 ± 1.2		

SPSS paket programına göre otorite değeri yönünden $p < 0,05$ 'e göre düşük ve yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

19 RİSK

GRUP	N	Ortalama (x)	t değeri	p değeri
Düşük Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	139	51.6 ± 0.7	-0.3	0.8
Yüksek Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	56	51.9 ± 1.3		

SPSS paket programına göre risk yönünden $p < 0,05$ 'e göre düşük ve yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

20. FİZİKSEL AKTİVİTE

GRUP	N	Ortalama (x)	t değeri	p değeri
Düşük Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	139	55.6 ± 0.7	1.2	0.2
Yüksek Sorun Çözme Yeterliliğine Sahip Olanlar	56	54.2 ± 1.0		

SPSS paket programına göre fiziksel aktivite yönünden $p < 0,05$ 'e göre düşük ve yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

TABLO 3.

Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü 1. Sınıf (I. Öğretim ve II. Öğretim) ve 2. Sınıf (I. Öğretim) Öğrencilerinden Yüksek Sorun Çözme Puanına Sahip Öğrencilerin “Ne Kadar Yaratıcısınız” Testi ile “Değerler” Testinde Almış Oldukları Ortalama Puanlar

ALT ÖLÇEK	ÖĞRENCİ SAYISI	ORTALAMA
ÖSS PUANI	56	120.88 ± 0.9
ESTETİK	56	58.2 ± 0.9
İLERLEME	56	56.0 ± 0.6
YARATICILIK	56	55.6 ± 1.1
TOPLUMSAL İLİŞKİLER	56	55.5 ± 1.1
YETENEK KULLANIMI	56	54.4 ± 1.1
FİZİKSEL AKTİVİTE	56	54.2 ± 1.0
ÇEŞİTLİLİK	56	50.9 ± 0.8
BAŞARI	56	53.1 ± 1.01
ÖZGECİLİK	56	52.7 ± 1.0
RİSK	56	51.9 ± 1.3
KİŞİSEL GELİŞİM	56	51.0 ± 1.4
YAŞAM BİÇİMİ	56	50.4 ± 1.2
PRESTİJ	56	50.0 ± 1.1
ÇALIŞMA KOŞULLARI	56	49.7 ± 1.2
TOPLUMSAL ETKİLEŞİM	56	49.6 ± 1.2
OÖBP	56	48.5 ± 0.6
EKONOMİK GÜVENLİK	56	48.8 ± 1.1
KÜLTÜREL KİMLİK	56	47.8 ± 1.2
OTORİTE	56	47.4 ± 1.2
ÖZERKLİK	56	47.4 ± 1.1
EKONOMİK ÖDÜLLER	56	43.4 ± 1.1
DOĞUM YERİ	56	36.3. ± 2.5
YAŞ	56	20.2 ± 0.2

TABLO 4.

Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü 1. Sınıf (I. Öğretim ve II. Öğretim) ve 2. Sınıf (I. Öğretim) Öğrencilerinden Düşük Sorun Çözme Puanına Sahip Öğrencilerin “Ne Kadar Yaratıcısınız” Testi ile “Değerler” Testinde Almış Oldukları Ortalama Puanlar

ALT ÖLÇEK	ÖĞRENCİ SAYISI	ORTALAMA
ÖSS PUANI	139	120.90 ± 0.7
ESTETİK	139	57.6 ± 0.6
İLERLEME	139	57.0 ± 0.7
FİZİKSEL AKTİVİTE	139	55.6 ± 0.7
YETENEK KULLANIMI	139	54.7 ± 0.6
BAŞARI	139	54.3 ± 0.6
TOPLUMSAL İLİŞKİLER	139	53.6 ± 0.8
YARATICILIK	139	53.6 ± 0.8
ÖZGECİLİK	139	52.0 ± 0.7
RİSK	139	51.6 ± 0.7
KİŞİSEL GELİŞİM	139	51.5 ± 0.8
ÇEŞİTLİLİK	139	51.1 ± 0.8
EKONOMİK GÜVENLİK	139	51.04 ± 0.6
PRESTİJ	139	51.0 ± 0.8
ÇALIŞMA KOŞULLARI	139	50.7 ± 0.8
KÜLTÜREL KİMLİK	139	50.1 ± 0.8
YAŞAM BİÇİMİ	139	49.6 ± 0.8
OÖBP	139	48.2 ± 1.1
ÖZERKLİK	139	48.1 ± 0.8
OTORİTE	139	48.1 ± 0.8
EKONOMİK ÖDÜLLER	139	47.1 ± 0.8
TOPLUMSAL ETKİLEŞİM	139	46.8 ± 0.8
DOĞUM YERİ	139	34.8. ± 1.6
YAŞ	139	20.1 ± 0.2

5. TARTIŞMA ve SONUÇLAR

Sorun çözüme, amaca ulaşmak için yapılacak eylemlerle gerekli olan davranışları ve araçları seçmeyi; bunları kullanmayı, amaçla ilgili değişik durumlar arasında bağlantılar kurmayı, karşılaşılan engelleri kaldırmada bunları kullanmayı ve amaca en elverişli biçimde ulaşmayı içerir. (21)

Katz'ın dediği gibi değerler, ihtiyaçların ifade biçimi, kültürden etkilenmiş görünüştür. (38)

Araştırmamızda, sorun çözüme yeterliliğinin yaş, doğum yeri, ÖSS puanı ve OÖBP'na göre ilişkisi incelendiğinde hem yüksek hem de düşük sorun çözüme yeterliliğine sahip olan öğrencilerde eşitlik göstermektedir. Yaş açısından bakıldığında, öğrencilerin aynı yaş grubu içerisinde yer almaları, iki grup arasında anlamlı bir ilişkinin olmamasına neden olarak gösterilebilir. Araştırmamıza katılan öğrencilerin tümünün doğum yeri Türkiye'dir. Türkiye'nin doğusu ve batısı arasında bazı farklılıklar olmasına rağmen illerin yerel özellikleri birbiriyle benzeşmektedir. Bu yüzden de doğum yeri açısından anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Beden eğitimi ve sporun herhangi bir dalıyla uğraşan öğrencilerde ilginin çoğu spora kaydığı için diğer derslere verilen önem ve duyulan ilgi azalmaktadır. Bu durum, öğrencilerin ÖSS sınavındaki başarı düzeyinin birbirine yakın olmasına neden olmaktadır. Araştırmamıza katılan öğrencilerin tümü aynı tip bir okuldan mezun olmamışlardır. Kimisi düz lise, meslek lisesi, teknik lise kimisi ise özel kolej ve anadolu lisesi gibi liselerden mezun olmuşlardır. Bu okullarda verilen eğitim farklılığından dolayı öğrencilerin ders başarı ortalamaları değişiklik göstermektedir. Örneğin; düz liseyi 60 ortalamayla bitiren bir öğrenciye kıyasla anadolu lisesini 40 ortalamayla bitiren bir öğrencinin derslerindeki başarısı (OÖBP) daha yüksektir.

Ayrıca, araştırmamızda değerler (yetenek kullanımı, başarı, estetik, yaratıcılık, kişisel gelişim, özgecilik, özerklik, yaşam biçimi, toplumsal etkileşim, kültürel kimlik, toplumsal ilişkiler, çalışma koşulları, çeşitlilik, ilerleme, ekonomik güvenlik, prestij, otorite, risk ve fiziksel aktivite) arasındaki ilişkiler incelendiğinde yüksek ve düşük sorun çözüme yeterliliğine sahip olanlar arasında anlamlı ilişkiler bulunamamıştır. Değerlerle ilgili çıkan sonuçlara değinecek olursak;

Her alanda olduğu gibi beden eğitimi ve spor alanında da yetenek kullanımı büyük önem taşımaktadır. Spor yeteneği olmayan bir kişinin beden eğitimi ve spor bölümünde başarılı olması mümkün değildir. Çünkü, amaç beden eğitimi ve spor

bölümünü kazanmak değil, eğitim süreci içerisinde okutulan derslerde hem başarı elde etmek hem de sahip olunan yetenekleri geliştirmektir. Yetenek kullanımına en güzel örnek; üniversitelerin beden eğitimi ve spor bölümlerine öğrenci alınırken yapılan “Özel Yetenek Sınavları”dır.

Mesleki alanda başarı elde etmek, bütün insanların amacıdır. İleride beden eğitimi ve spor öğretmeni olacak olan öğrencilerin de başarılı olabilmesi için hem zihinsel hem de fiziksel yönden kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Bunun gerçekleştirilmesine yardımcı olacak olan derslerden biri de cimnastik dersleridir. Bu derste öğrencilerin estetikliklerini ve yaratıcılıklarını ortaya koymaları gerekmektedir. Baumann, özellikle cimnastik derslerinde yaratıcı düşünceye önem verilmesi gerektiğini belirtmektedir. (43)

Kişilik gelişimi, beden eğitimi ve sporla uğraşan kişilerde daha düzenli bir yol izler. Çünkü, sporla uğraşan kişi disiplinli, sorumluluk duygusu gelişmiş, saygılı, fikirlerinde kararlı, becerikli, ilişkilerinde mesafeli, dayanışmacı ve centilmendir.

Genel olarak bakıldığında sporla uğraşan kişiler dışı dönüktürler. Yaşam biçimleri birbiriyle benzerlik gösterir ve çoğu insana göre de daha sosyaldirler. Toplumsal ilişkiler açısından bakıldığında da farklı kişilikteki insanlarla kısa süre içerisinde dialog kurabilirler. Beden eğitimciler kültürel faaliyetlere de katılarak bu alanda başarılı olmaya çalışırlar.

Çalışma koşulları spor branşlarına göre çeşitlilik göstermektedir. Örneğin, basketbol, voleybol v.b. uygulamalı dersler kapalı mekanlarda yapılırken; atletizm, futbol v.b. uygulamalı dersler açık alanlarda yapılmaktadır. Sıcak, soğuk, yağmur, kar v.b. yani hava koşulları ne olursa olsun dersler kesintisiz olarak devam etmektedir. Ekonomik güvenlik açısından bakıldığında maddi kazanç elde etme alanları çeşitlilik göstermektedir. Öğretmen maaşı ile geçinemeyen bir beden eğitimi öğretmeni çeşitli kulüplerde antrenörlük, masörlük-masözlük, takım psikologluğu yapabilir. Ayrıca, tatil yerlerinde çeşitli animasyonluklar yaparak gelir seviyesini yükseltebilir. Yani beden eğitimi alanında eğitim görenlerin iş bulma imkanı fazladır.

Beden eğitimi öğretmenleri genelde çalıştıkları okulun disiplinini ve otoritesini sağlayan öğretmenlerdir. Bu özelliklerinden dolayı çalıştıkları okulda belli bir prestij sahibi olurlar.

Her meslekte olduğu gibi beden eğitimi ve spor alanında da meslekte ilerleyebilme, daha iyi bir yere gelebilme ve topluma yeni şeyler kazandırabilme

isteği vardır. Bunları gerçekleştirebilmek için de hem mesleki bilgileri arttırmak hem de fiziksel aktiviteleri çeşitlendirmek gerekmektedir. Tüm bunları gerçekleştirebilmek için kişinin çalışmayı sevmesi, olumsuzluklar karşısında yılmaması, sabırlı olması, her türlü riske girmesi gerekmektedir.

Düşük sorun çözme yeterliliğine sahip öğrencilerin “ekonomik ödüller” değeri puan ortalaması, yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Düşük sorun çözme yeterliliğine sahip öğrencilerin “ekonomik ödüllere” diğer gruptan daha çok önem vermesi; yapılan iş sonucunda başarılı olma yönünün değil sadece o işten ne kadar para kazanılacağı yönünün düşünülmesine, işinde kısa sürede çok para kazanmak istemesine, başardığı işin karşılığını kuru bir tebrikler sözü yerine maddi ödüller beklemesine bağlanabilir. Oysa, yüksek sorun çözme yeterliliğine sahip öğrencilerin başarıyı ön planda tutması, paradan daha önemli ve daha değerli şeylerin olduğunu kavraması, para ile statü elde etmek istememesi “ekonomik ödüller” değerinin düşük çıkmasına neden olarak gösterilebilir.

Genel olarak araştırma sonuçlarını sıralayacak olursak;

1- Raudsepp'in “Ne Kadar Yaratıcısınız?” testi kişilerin düşüncelerindeki yaratıcılığı ve Super'in “Değerler” testi kişinin sahip olduğu değerleri ölçmektedir. İki test aynı bağımsız değişkenler için benzer sonuçlar vermiştir.

2- Araştırma sonucunda yapılan istatistiksel çözümlemede elde edilen bulguların, literatürde diğer bulgulara uygunluk gösterdiği görülmüştür.

3-Araştırmaya katılan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin sorun çözmedeki yeterlilikleri ile değerleri arasında yaş, doğum yeri, ÖSS puanı ve OÖBP değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

4- Araştırmaya katılan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin “Değerler” Testi'nde yer alan 20 değerden 19'na verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamışken, ekonomik ödüller değeri yönünden her iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

5- Sorun çözmedeki yeterlilik puanı yüksek olan öğrencilerin değerleri ilk (5) sırada ÖSS puanı, Estetik, İlerleme, Yaratıcılık ve Toplumsal İlişkiler şeklinde dağılım gösterirken, sorun çözmedeki yeterlilik puanı düşük öğrencilerin değerleri ilk (5) sırada ÖSS puanı, Estetik, İlerleme, Fiziksel Aktivite ve Yetenek Kullanımı şeklinde dağılım göstermiştir.

Değerler açısından bakıldığında, sorun çözme yeterlilik puanı yüksek olan öğrencilerin düşük olanlardan tek farkı toplumsal ilişkilere daha çok önem vermesidir. Beden eğitimi ve sporun sosyal yönü göz önüne alındığında, belki bu bir derece anlamlı olabilir.

Sonuç olarak, sorun çözme yeterlilik düzeyi yüksek ve düşük olan öğrenciler arasında hem değerler hem de diğer değişkenler açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu çalışmanın amacına ulaşabilmesi için ileriki yıllarda farklı okul düzeylerinde, beden eğitimi öğretmenleri ve yöneticileri üzerinde daha detaylı bir şekilde tekrar edilmesi gerekir.

6. ÖZET

Araştırmamız, Kocaeli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü 1. sınıf (I. Öğretim ve II. Öğretim) ve 2. sınıf (I. Öğretim) olmak üzere toplam 195 öğrencinin değer sistemlerinin ve sorun çözümedeki yeterlilik düzeylerinin belirlenmesine yöneliktir. Bu amaç doğrultusunda öğrencilerin yaş, doğum yeri, ÖSS puanı ve OÖBP'ları göz önünde bulundurularak aralarındaki ilişkilere bakılmıştır.

Öğrencilere Raudsepp'in "Ne Kadar Yaratıcısınız?" testi uygulatarak 195 öğrenciden 56'sının yüksek, 139'unun da düşük sorun çözme yeterliliğine sahip olduğu belirlenmiştir. Daha sonra her iki gruba da Super'in "Değerler" testi uygulatarak yüksek ve düşük sorun çözme yeterliliğine sahip olan öğrencilerin değerleri incelenmiştir. Ayrıca sorun çözümede yeterlilik düzeyi yüksek ve düşük olan öğrencilerin önem verdikleri ilk (5) değer araştırılmıştır.

Elde edilen sonuçlara göre sorun çözümede yeterlilik düzeyi yüksek ve düşük olan öğrencilerin önem verdiği ilk (5) değer içerisinde ilk (3) değer benzerlik gösterirken diğer (2) değer farklılık göstermiştir. Her iki grubun da önem verdiği ilk (3) değer; ÖSS puanı, estetik ve ilerleme şeklinde olurken; diğer (2) değer yeterlilik düzeyi yüksek olanlarda yaratıcılık ve toplumsal ilişkiler; sorun çözme yeterlilik düzeyi düşük olanlarda ise fiziksel aktivite ve yetenek kullanımı şeklinde ortaya çıkmıştır.

Bütün ölçülen değerler birbirleri ile karşılaştırılmıştır. Çıkan sonuçlar literatürler ve araştırmalar ile desteklenmiştir. Araştırmamızın sonunda yeterlilik düzeyi yüksek ve düşük olan öğrenciler arasında ölçülen tüm parametreler açısından "ekonomik ödüller" değeri hariç istatistiksel açıdan anlamlı ilişkiler bulunmamıştır. ($p < 0,05$)

7. KAYNAKLAR

1. KÖKNEL, Ö. **Kaygıdan Mutluluğa Kişilik**. Altın Kitaplar Yayınevi, Bilimsel Sorunlar Dizisi, İstanbul, 1982, s.81-82,224-225.
2. AÇIKADA C., ERGEN E. **Bilim ve Spor**, Ankara, 1990, s.1.
3. SÜMER, R. **Türkiye’de Spor Yönetiminin Tarihsel Gelişimi ve Sporda Demokrasi**. 3. Baskı, Ankara, 1990, s.160.
4. BAŞER, E. **Uygulamalı Spor Psikolojisi**. M.E.G. ve S. Bakanlığı, Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü, Yayın No: 31, Ankara, 1986, s.61.
5. KARAKÜÇÜK, S. **Türk Spor Kurumu Dergisi (1936-1938)**. Seçilmiş Spor Makaleleri, Ankara, 1992, s.2.
6. GÜVEN, Ö. **Spor Anlayışımız ve Sporun Sosyo-Ekonomik İşlevi**. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:8, Sayı:1, Ankara, 1992, s.35.
7. SKINNER, B. **Science And Human Behaviour**. New York, 1953, s.247.
8. AYDIN, M. **Alt Özel, Normal, Üstün Zekalı 10-12 Yaş Grubu Çocukların Fiziksel ve Motorsal Özelliklerinin Karşılaştırılması**. M.Ü. Sağ. Bil. Ens. Yüksek Lisans Tezi (*yayınlanmıştır*), İstanbul, 1995, s.25.
9. SUNGUR, N. **Yaratıcı Düşünce**. Özgür Yayın, 1. Baskı, İstanbul, 1992, s.13,129-135,142-148.
10. KARAKÜÇÜK, S. **Rekreasyon**. Ankara, 1995, s.179-180.
11. KUZGUN, Y. **Mesleki Rehberlik Dersi**. Ders Notları (*yayınlanmamış*), Ankara, 1986, s.95-100.
12. ATÇI, B., VAROĞLU, K. **Yaratıcı Örgüt Kültürünü Oluşturan Yönetici Tutumları**. Kara Harp Okulu Basımevi, Yayın No: 102, Ankara, 1995, s.3.
13. YILMAN, M. **Çağdaş Eğitim Sosyolojisi**. Ders Notları (*yayınlanmamış*), İzmir, 1989, s.22.

14. TÜSİAD. **Dünya Değerler Araştırması**. Yayın No: TÜSİAD-T/91, 6.145, İstanbul, 1991, s.3,12.
15. DEWEY, J. **Demokrasi ve Eğitim** (Çev. Otaran S.). Kültür Yayınları Dizisi, Yayın No: 1, İstanbul, 1996, s. 227-233.
16. ROGERS, C. **Empatik Olma Değeri Anlaşılmamış Bir Varoluş Şeklidir** (Çev.Akkoyun, F.). A.Ü. Eğit. Bil. Fak. Dergisi, Cilt:16, Sayı:1, Ankara, 1983, s.15.
17. MORGAN, C. **Psikolojiye Giriş** (Çev. Arıcı, H. ve Diğerleri). H.Ü. Psikoloji Bölümü Yayınları, Yayın No:1, 9. Baskı, Ankara, 1991, s. 149-151,156.
18. KARASAR, N. **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. 4. Baskı, 1991, s.3-4.
19. BAŞARAN, İ. **Eğitim Yönetimi**. 1. Baskı, İstanbul, 1983, s.55.
20. TEMPLETON, C. **Başarı** (Çev. Pekinel, H. ve Diğerleri). Form Yayınları, Yayın No: 25, İstanbul, 1993, s.67.
21. BAŞARAN, İ. **Eğitim Psikolojisi**. Ankara, 1982, s.82,100,292-294.
22. STANLEY, G. **Creative Thinking, Reasoning And Problem Solving Educational Psychology**. 1959, s.529.
23. GORDON, T. **Etkili Öğretmenlik Eğitimi** (Çev. Aksay, E.). Sistem Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, 1996, s.187-193.
24. ÖZCAN, A. **Ülkemiz İçin İsaletli Olabilecek Bir Mesleğe Yönelme Denemesi**. İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları. İstanbul, 1985, s.38.
25. BALOĞLU, Z. **Türkiye’de Eğitim ve Değişime Yapısal Uyum Önerileri**. TÜSİAD, İstanbul, 1990, s.72.
26. ARIK, A. **Yaratıcılık**. Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri Dizisi:88, Ankara, 1990, s.13.
27. WEISS, D. **Problem Çözümünde Yaratıcılık** (Çev. Şahin, D.). Cep Yönetim Dizisi:2, 1. Baskı, İstanbul, 1993, s.54.
28. KUHN, T. **Bilimsel Devrimlerin Yapısı** (Çev. Kuyuş, N.). Alan Yayıncılık,

2. Baskı, İstanbul, 1982, s.11.
29. OSBORN, A. **Applied Imagination, Principle And Prosedures Of Creative Problem Solving**. New York, 1963.
30. STEIN, M. **Stimulating Creativity**. New York, 1974.
31. BASADUR, M., GRAEN, G. **Training In Creative Problem Solving In An Industrial Research Organization**. 1982, s.50.
32. GÜVEN, Ö. **Minder Güreşini Seçenlerin Tercihinde Rol Oynayan Psikik Özellikler**. M.Ü. Sağ. Bil. Ens. Doktora Tezi (*yayınlanmamış*), İstanbul, 1988, s.42.
33. **Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**. Cilt: 8, Sayı: 1, Ankara, 1992, s.56-58.
34. ERKAL, M. **Sosyolojik Açından Spor**. İstanbul, 1982, s.120.
35. ASLAN, R. **Beden Eğitimi Bilgileri**. Ankara, 1979, s.1, 63.
36. SELÇUK, H. **Beden Eğitimi**. Veli Yayınları, Yayın No: 66, 2. Baskı, İstanbul, 1980, s.11.
37. YAVAŞ, M., İLHAN, A. **Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri**. 1. Baskı, Bursa, 1996, s.38-39.
38. ÖZBAYDAR, S. **İnsan Davranışının Sınırları ve Spor Psikolojisi**. Altın Kitaplar Yayınevi, Bilimsel Sorunlar Dizisi, 1. Baskı, İstanbul, 1983, s.30.
39. ILGAZ, N. **Ankara'daki Bazı Ortaokul Voleybol Takımlarının Başarılarına Etki Eden Faktörler**. G.Ü. Sağ. Bil. Ens. Yüksek Lisans Tezi (*yayınlanmamış*), Ankara, 1990, s.1.
40. GÜVEN, Ö. **Spor ve Kültür**. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu Merkezi Yayını, Sayı: 46, Ankara, 1990, s.335.
41. **Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Spor Bilimleri Dergisi**, Sayı:1, İstanbul, 1989, s.117,147.
42. MENGÜTAY, S. **Artistik Cimnastikte Temel Eğitim Devresi Çalışmaları**.

İstanbul, 1988, s.11

43. BAUMANN, S. **Uygulamalı Spor Psikolojisi** (Çev. İkizler C., Özcan A.). Alfa Basım Yayım. 1. Baskı. İstanbul, 1994, s. 211-214.
44. DONALD, S. **The Values Scale**. Palo Alto, Consulting Psychologists Press, Inc., 3803 E. Bayshore Road, 1987-1989.
45. SUNGUR, N. **Yaratıcı Düşünce. Ne Kadar Yaratıcısınız?** 1. Baskı, İstanbul, 1992, s.209-216.

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**